

Klima- og miljødepartementet

Oslo 31.1.2025

E-post: postmottak@kld.dep.no

Innspill til Klima- og miljødepartementets ekspertgruppe for virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter

Viser til tidligere skriftlige innspill til ekspertgruppen fra Grønn Byggallianse og Norsk Eiendom den 13. september 2024.

Grønn Byggallianse deltar i referansegruppen til ekspertgruppen, og var også til stede under referansegruppemøte hos Klima- og miljødepartementet den 13. januar 2025.

På dette møtet deltok aktører fra næringslivet, forskningsinstitusjoner og interesseorganisasjoner, og mange benyttet anledningen til å formidle sine innspill til ekspertgruppen. Blant tilbakemeldingene var det mange som handlet om virkemidler for å redusere innbyggernes forbruk, og flere tok opp forbruk av tekstiler og tekstilavfall som en versting. Vi oppfattet derimot få innspill knyttet til byggenæringens rammevilkår for å omstille seg til en sirkulær økonomi.

Byggenæringen er Norges største fastlands- og distriktsnæring, og bidrar med betydelige klimagassutslipp, materialforbruk og avfall. Å prioritere virkemidler som gir byggenæringen insentiver til å ta vare på det vi allerede har gjennom bevaring, ombruk, reparasjon og materialgjenvinning vil ha stor effekt på Norges ressursforbruk, naturinngrep og klimagassutslipp.

En rapport utgitt av WWF Verdens naturfond i oktober 2024¹, viser at bygg- og anleggssektoren har det nest største materialfotavtrykket i Norge, og at potensialet for å redusere forbruket av naturressurser i bygg- og anleggssektoren i Norge er på hele 72 prosent.

Ifølge FNs ressurspanel (IRP) forbruker bygg og transport globalt til sammen rundt 90 prosent av verdens ressursbehov. Circularity Gap Report Norway² viser at bygg- og anleggssektoren står for det største ressursfotavtrykket i Norge, med et råvareforbruk på en fjerdedel (24,8 prosent) av Norges totale råvareforbruk.

Med dette som bakteppe oppfordrer vi ekspertgruppen til å spesielt legge vekt på konkrete virkemidler innenfor bygg- og anleggssektoren i sin anbefaling til regjeringen.

Grønn Byggallianse har ett nytt innspill i denne runden, som også ble gitt skriftlig i forbindelse med i stormøte om sirkulær økonomi med Nærings- og fiskeridepartementet og Klima- og miljødepartementet den 3. februar 2023.

Strategi for ombruk i offentlige byggeprosjekter

Det offentlige bør utarbeide en strategi for ombrukte bygningskomponenter i sine egne byggeprosjekter. Offentlige byggeprosjekter utgjør en stor andel av byggeprosjekter i Norge, og det offentlige har dermed mulighet til å påvirke bransjen i en mer bærekraftig retning ved å utarbeide en strategi for hvordan de skal

---

¹ WWF, Nature has its limits. <https://www.ey.com/content/dam/ey-unified-site/ey-com/en-no/campaigns/nature-has-limits/ey-no-nature-has-limits-10-2024.pdf>

² The Circularity Gap report Norway. <https://www.circularity-gap.world/norway>

bruke sin innkjøpsmakt best mulig. FutureBuilts kriterier for sirkulære bygg gir et rammeverk og målsetting som kan benyttes som utgangspunkt for en slik strategi.

Tidligere innspill til ekspertgruppen for sirkulære virkemidler fra Grønn Byggallianse og Norsk Eiendom 13.september 2024:

1. Hva er den største utfordringen for at din sektor skal bli mer sirkulær:

- a. Manglende teknologier?
- b. Manglende eller ineffektive reguleringer?
- c. Manglende kunnskap eller bevissthet?
- d. Mangelfulle avgifter eller subsidier?
- e. Manglende markeder?
- f. Annet?

Vårt svar:

Dersom ombruksgraden skal øke vesentlig må den sirkulære verdikjeden for brukte byggematerialer bli like effektiv som den industrialiserte lineære verdikjeden for kjøp, bruk og avhending av nye byggematerialer.

En kartlegging av sirkularitet i bygg utført av SINTEF Community (2023), viser at den norske byggenæringen var rundt 7 prosent sirkulær i 2023¹. Kartleggingen viser også at bransjens ambisjoner om sirkularitet er høyere enn det dagens regelverk legger opp til. I dag er det ikke en landsomfattende velfungerende verdikjede for ombruk av bygg- og anleggsmaterialer. For å få til det bør regelverket og innretting av skatter og avgifter endres. Virkemiddelbruken for økt sirkularitet i bygg-, anlegg- og eiendomsnæringen bør utformes slik at den omfatter alle deler av næringskjeden:

1. Bevare og rehabilitere framfor å bygge nytt
2. Designe endringsdyktige bygg
3. Designe for demontering for å unngå degradering av materialer
4. Skape en verdikjede for brukte bygg- og anleggsmaterialer gjennom ombruk og reparasjon
5. Økt materialgjenvinning, framfor energigjenvinning og deponering

2. Hvor er det behov for endringer i dagens virkemiddelbruk for å bli mer sirkulære?

Vårt svar:

Vi mener at det er behov for å følge opp allerede etablerte endringer i lovverket med mer skjerpene krav innenfor plan- og bygningsloven (PBL), byggteknisk forskrift (TEK17) og avfallsforskriften.

Styrke plan og bygningsloven som miljø- og klimaverktøy, slik at kommunene kan stille krav som fremmer sirkulær bruk og reduserer klimagassutslipp

Det er behov for å gi kommunene hjemmel til å følge opp kravet om miljøbasert beslutning om riving eller rehabilitering, ved å kunne avslå riving i byggesaker basert på konsekvensutredninger og klimagassberegninger som viser at det er vesentlig mer miljøvennlig å bevare og rehabilitere enn å rive og bygge nytt. Reglene bør dreies slik at det skal være gode grunner for å rive ned og bygge nytt, framfor å bevare og rehabilitere.

Innføre krav til maksimale klimagassutslipp fra materialbruk i byggteknisk forskrift

Det bør stilles krav til maksimale klimagassutslipp fra materialer i byggteknisk forskrift, med en plan for trinnvis innskjerping av kravene. Beregninger som er gjennomført i pilotprosjekter viser at ombruksmaterialer kan oppnå mellom 80-95 prosent reduserte klimagassutslipp i forhold tilsvarende nye

bygningmaterier. Bevaring og ombruk av materialer vil dermed komme godt ut i et klimagassperspektiv, framfor nye materialer.

Revisjon/ «vask» av TEK17 med veiledning

Flere aktører i bransjen peker på at kravene i byggt teknisk forskrift er laget for nye bygg, og er til hinder for ombruk. Selv om det er mulig å fravike forskriften, er det både tidkrevende og heftet med høy usikkerhet dersom det er behov for mange søknader om dispensasjon i et prosjekt. Det bør gjennomføres en «vask» av TEK17, og en revisjon av preaksepterte ytelser i veiledningen, slik at disse i større grad er innrettet med tanke på rehabilitering og ombruk. Vi anbefaler også at det etableres egne energikrav for rehabilitering av bygg, for å unngå at bygg rives fordi energikravene ikke kan oppnås.

Tilsvarende bør stat, fylke og kommuner også gjennomføre revisjoner/ «vask» av håndbøker og normer for infrastruktur for å bidra til mer ombruk.

Innføre krav til avfall i bygg- og anleggsprosjekter

Det bør innføres et makskrav til mengde avfall som kan genereres i byggeprosjekter, basert på tilgjengelig statistikk. I tillegg bør kravet til kildesortering av ikke-farlig avfall på byggeplass økes til minst 75 prosent, og det bør innføres et krav om at minst 70 prosent av byggavfall skal tilrettelegges for ombruk og materialgjenvinning, i tråd med krav i taksonomien.

Det bør innføres tilsvarende krav for avfallsmengder, kildesortering og tilrettelegging for ombruk og materialgjenvinning i infrastrukturprosjekter, inkludert håndtering av masser.

3. Hvilke nye virkemidler vil kunne bidra til at din sektor blir mer sirkulær? Nevn inntil tre virkemidler.

Vårt svar:

Styrke kompetansen på rehabilitering og ombruk

Kompetanse på rehabilitering og ombruk bør inn i grunnutdanningen for arkitekter, ingeniører og yrkesfag.

Endring av avgifter

Beregningsgrunnlaget for dokumentavgift ved salg av eiendom bør endres, slik at det lønner seg å rehabiliter eksisterende bygningsmasse fremfor å rive og bygge nytt. Ombygging/rehabilitering av næringsbygg bør kun ilegges dokumentavgift for tomteverdien ved salg.

Det er også behov for å vurdere innretningen på andre avgifter, slik at brukte varer og tjenester for ombruk og reparasjon premieres framfor nye varer. Redusert merverdiavgift på brukte varer og tjenester kan bidra til å endre de relative prisene mellom brukt og nytt. Tilsvarende kan innføring av avgifter på for eksempel plastemballasje, og deponering av avfall, fremme mer sirkulære løsninger.

Virkemidler for økt sirkularitet i infrastrukturprosjekter

Det bør innføres krav om tidligfase ombrukskartlegging ved ombygging eller nybygging av infrastruktur. Kartleggingen bør omfatte alt fra masser, konstruksjoner, elementer (skilt, rekkverk, kummer, kabler osv.) som blir berørt av tiltaket. Dette for å sikre god utnyttelse av eksisterende anlegg, og utnytte restlevetiden gjennom bevaring og ombruk der kvaliteten er god nok.

Føringer i EUs rammedirektiv for avfall beskriver et mål om 70 prosent materialombruk innen bygge- og anleggsnæringen. Flere av våre medlemmer peker på at forurensningsloven er til hinder for at overskuddsmasser kan utnyttes som en ressurs i bygge- og anleggsprosjekter i dag. En årsak er at overskuddsmasser fra samferdselsutbygging og annet anleggsarbeid defineres som næringsavfall med mindre de kan benyttes på samme lokalitet som de er gravd opp. Det er behov for å revidere forurensningsloven slik at masser som allerede er i omløp i større grad kan ombrukes.

Det bør også gjøres en revurdering av hvilke krav som stilles til masser innenfor ulike bruksområder, for å gjøre det enklere å ombruke og gjenvinne masser.

Grønn Byggallianse vil fortsette samarbeidet med aktørene i bygg- og anleggs- og eiendomsbransjen, og oppretter nå nye arenaer for å øke kunnskapen om barrierer som hindrer markedet fra å velge sirkulære løsninger i dag.

Dersom dere har spørsmål til våre innspill, ta gjerne kontakt med Reidun Aasen Vadseth, seniorrådgiver sirkulær økonomi i Grønn Byggallianse. E-post: reidun.vadseth@byggalliansen.no, mobil: 977 64 803.

Vennlig hilsen

Mie Fuglseth
Daglig leder
Grønn Byggallianse

Reidun Aasen Vadseth
Seniorrådgiver
Grønn Byggallianse